

Indholdsfortegnelse

SORGPPLAN	2
GRUNDBEREDSSKAB	2
<i>Ved alvorlig sygdom, ulykker og akutte dødsfald</i>	2
<i>Når en elev i klassen mister</i>	2
<i>Når klassen mister en elev eller en lærer</i>	3
<i>Når skolen mister en medarbejder</i>	3
<i>Ressourcepersoner</i>	3
HANDLEPLANER	4
Handleplan for elever der mister en forældre eller søskende	4
<i>Ventede dødsfald</i>	4
FØR DØDSFALDET	4
VED DØDSFALDET	4
EFTER DØDSFALDET	4
PÅ LÆNGERE SIGT	5
<i>Akutte dødsfald</i>	5
VED DØDSFALDET	5
EFTER DØDSFALDET	5
PÅ LÆNGERE SIGT	5
<i>Handleplan hvis en elev dør</i>	6
FØR DØDSFALDET	6
BEGRAVELSEN	7
TIDEN EFTER BEGRAVELSEN.....	8

SORGPPLAN

Denne sorgplan omfatter en grundberedsskabsplan for, hvordan og hvem der handler i alvorlige krisesituationer samt handleplaner for de konkrete situationer.

Planen skal ajourføres løbende af LOT i samarbejde med ledelsen.

Der orienteres om sorgplanen en gang om året ved det første pædagogiske personalemøde.

Der er udarbejdet handleplaner på følgende områder:

Handleplaner for elever der mister en forældre eller søskende

- Ved ventede dødsfald
- Ved akutte dødsfald

Handleplan for når en elev dør

- Før dødsfaldet
- Efter dødsfaldet

GRUNDBEREDSSKAB

Ved alvorlig sygdom, ulykker og akutte dødsfald

Kræver handling med det samme af teamet og i samarbejde med ledelsen

1. Kontakt til familien/familierne
2. Skolens ledelse, klassens team og SFO orienteres
3. Klassens elever og forældre orienteres
4. Klasser og hold der har berøring med eleven orienteres
5. Klassen og kontaktlæreren planlægger modtagelse af eleven
6. Kontaktlæreren sørger for opfølgning

Når en elev i klassen mister

Kræver handling med det samme af teamet og i samarbejde med ledelsen

1. Kontakt til familien/familierne
2. Skolens ledelse, klassens team og SFO orienteres
3. Klassen orienteres
4. Klasser og hold der har berøring med eleven orienteres

5. Klassen og kontaktlæreren planlægger modtagelse af eleven
6. Evt deltagelse i begravelsen
7. Vi flager *ikke* på halv
8. Opfølgning i klassen gennem samtaler med elever og klassen (Se handleplan).

Når klassen mister en elev eller en lærer

Kræver handling med det samme af teamet i samarbejde med ledelsen

1. Kontakt til familien (Skoleleder eller kontaktlærer)
2. Skoleleder orienterer det samlede personale
3. Eleverne og lærerne samles til en kort mindehøjtidelighed
4. Der flages på halvt, både på dødsdag og begravelsesdag (der orienteres på AULA og på byen 8550)
5. De berørte klasser bliver på klassen sammen med kendte voksne (åbenhed om det virkelige hændelsesforløb)
6. Skolen deltagelse i begravelsen
7. Der sendes en blomst
8. Opfølgning i klassen gennem samtaler (se handleplan)

Når skolen mister en medarbejder

Kræver handling med det samme af skolelederen

1. Skolelederen tager kontakt til familien
2. Skolelederen orienterer skolens ansatte
3. Skolens medarbejdere og elever samles til en kort mindehøjtidelighed
4. Der flages på halvt
5. Skolens medarbejdere samles på personalerummet til en kort mindehøjtidelighed
6. Skolen deltager i begravelsen

Ressourcepersoner

LOT

Præsten

Skolepsykolog

Sundhedsplejerske

HANDLEPLANER

Handleplan for elever der mister en forældre eller søskende

Ventede dødsfald

FØR DØDSFALDET

- **Udpeg en primærperson** i teamet, som har ansvar for det kommende forløb.
- **Kortlæg situationen** og særlige udfordringer i hjemmet.
- **Tal med familien** om, hvordan skolen skal opdateres om sygdomsforløbet. Aftal med familien, hvor ofte og hvordan I kommunikerer.
- **Kortlæg særlige udfordringer** og ressourcer i forhold til barnet. Hvordan håndterer I øget fravær og koncentrationsbesvær? Er der særlige ressourcer i familien, som skal aktiveres?
- **Koordiner skolens hjælpemidler**, hvis der er søskende.
- **Tal med eleven om situationen**, hvilke udfordringer, ønsker og behov har eleven? Hold regelmæssige planlagte møder med elev, hvor der følges op på situationen.
- **Afsøg**, om der er behov for ekstra støtte, såsom samtaler med en resourceperson (LOT)
- **Afklar**, hvordan I håndterer dødsfaldet, når det er nærtstående. Tal med forældrene og afstem forventninger og tiltag.

VED DØDSFALDET

- **Aktiver grundberedskabet**

EFTER DØDSFALDET

- **Opdater jer** på familiens situation og nyopståede udfordringer.
- **Aftal sammen** med eleven og familien rammerne for, hvordan klassen håndterer elevens tilbagevenden til skolen og tiden derefter.
- **Afsøg**, om der er behov for ekstra støtte, såsom en sorggruppe, samtaler med en resourceperson eller en psykolog.
- **Nedskriv ovenstående** beslutninger i elevhandleplanen, og afhold et møde med eleven, planen udarbejdes i et samarbejde med eleven.
- **Hold et opsamlingsmøde** med eleven tre måneder senere.

PÅ LÆNGERE SIGT

- **Kortlæg** den faglige, sociale og familiære situation. Tal med eleven, om der er udfordringer, der kræver særlig støtte.
- **Hold kontakt** til familien, og forbliv opdateret på dens situation.
- **Aftal og nedskriv** en ny dato for næste møde mellem den sorgramte elev og kontaktlærer. Dette kan være 3-12 måneder senere, alt efter hvor mange udfordringer der er. Gentag dette, til barnet går ud af skolen. Aftaler skrives i AULA kalenderen, så det ikke glemmes.
- **Skifter barnet** lærer eller skole undervejs, så husk at videregive elevhandleplanen til den nye skole.

Akutte dødsfald

VED DØDSFALDET

- **Aktiver grundberedsskab**

EFTER DØDSFALDET

- **Udpeg en primærperson** for barnet. Dette bør være en person, som har daglig kontakt med barnet og ydermere har en god relation til det.
- **Kortlæg situationen** og særlige udfordringer i hjemmet, samt særlige udfordringer og ressourcer for barnet.
- **Opsæt sammen med eleven** og familien rammerne for, hvordan klassen håndterer elevens tilbagevenden til klassen og tiden derefter. Vær opmærksom på, at familien i tiden efter kan være præget af chok og derfor kan have brug for tid, før den har mod på denne opgave.
- **Afsøg**, om der er behov for ekstra støtte, såsom en sorggruppe eller samtaler med en skolepsykolog.
- **Nedskriv ovenstående** beslutninger i elevhandleplanen, og afhold et møde med eleven, hvor planen godkendes.
- **Hold et evalueringsmøde** med eleven tre måneder senere.

PÅ LÆNGERE SIGT

- **Kortlæg** den faglige, sociale og familiære situation. Tal med eleven, om der er udfordringer, der kræver særlig støtte.
- **Hold kontakt** til familien og forbliv opdateret om familiens situation

- **Aftal og nedskriv** en ny dato for næste møde mellem den sorgramte elev og lærer. Dette kan være 3-12 måneder senere, alt efter hvor mange udfordringer der er. Gentag dette, til barnet går ud af skolen.
- **Skifter barnet** lærer eller skole undervejs, så husk at videregive elevhandleplanen.

Handleplan hvis en elev dør

FØR DØDSFALDET

- **Udpeg en primærperson** i teamet, som har ansvar for det kommende forløb.
- **Kortlæg situationen** og særlige udfordringer i hjemmet.
- **Tal med familien** om, hvordan skolen skal opdateres om sygdomsforløbet. Aftal med familien, hvor ofte og hvordan I kommunikerer.
- **Kortlæg særlige udfordringer** og ressourcer i forhold til barnet. Hvordan håndterer I øget fravær og koncentrationsbesvær? Er der særlige ressourcer i familien, som skal aktiveres?
- **Koordiner skolens hjælpetiltag**, hvis der er søskende.
- **Tal med eleven om situationen**, hvilke udfordringer, ønsker og behov har eleven? Hold regelmæssige planlagte møder med elev, hvor der følges op på situationen.
- **Tal med klassen om situationen**, hvilke udfordringer, ønsker og behov har klassen? Hold regelmæssige planlagte klasse-møder, hvor der følges op på situationen.
- **Afsøg**, om der er behov for ekstra støtte, såsom samtaler med en ressourceperson (LOT)
- **Afklar**, hvordan I håndterer dødsfaldet, når det er nærtstående. Tal med forældrene og afstem forventninger og tiltag.

EFTER DØDFALDET

- **Skolelederen underretter kontaktlæreren.**
- **Skolelederen underretter det øvrige personale**, inden nogen elever underrettes om det skete. Dette sker ved, at medarbejderne samles i det førstkommande frikvarter. Skolelederen vil desuden underrette personale, som ikke er til stede på skolen.
- **Skolens øvrige klasser** underrettes af "deres" lærere eller af skolens ledelse.
- **Klassernes lærere** vurderer derefter selv, hvad der er mest hensigtsmæssigt resten af skoledagen. Tiden må have lov til at stå stille i sådan en situation. Væsentligt er dog, at eleverne er på skolen,

indtil skoledagen er forbi. Lærerne bør være opmærksomme på elever, som reagerer særlig voldsomt på det skete, og eventuelt underrette hjemmet, inden eleven sendes hjem.

- **Elevens klasse** underrettes af kontaktlæreren/teamet, som "beholder" klassen resten af skoledagen.
- **Kontaktlæreren/teamet** sørger for at ingen elever sendes hjem, før forældrene er underrettet om det skete (eleverne får et brev med hjem - se senere). Forældrene gøres endvidere opmærksomme på, at ingen elever bør være alene hjemme, når de kommer hjem fra skolen.
- **Kontaktlæreren/teamet** sørger for at elever, som ikke er til stede, underrettes om det skete.
- **Under samtalen/samværet** med eleverne er det vigtigt at huske på, at der tales åbent og konkret om det, der er sket, og at der skabes mulighed for, at elever kan tale om det, de tænker og føler.
- **Ledelsen sørger for**, at der skrives et brev til klassekammeraternes hjem. Dette sker i samarbejde med teamet.
- **Ledelsen sørger for**, at der skrives en meddelelse til samtlige elever på skolen om dødsfaldet.
- **Ledelsen sørger for**, at der arrangeres en mindehøjtidelighed for skolens elever og ansatte. Den bør afholdes om muligt, dagen efter meddelelsen om dødsfaldet. Hvis det er muligt, inddrages eleverne fra den pågældende klasse i planlægningen af mindehøjtideligheden, f.eks. med ideer til sange, musik, udsmykning og forskellige indlæg.
- **Kontaktlæreren eller teamet sørger for**, at de pårørende inviteres til mindehøjtideligheden.

BEGRAVELSEN

Kontaktlæreren/teamet spørger de pårørende, om de ønsker at lade elevens klassekammerater deltage i begravelsen.

Hvis de pårørende er indforstået hermed, sker følgende:

Når dagen for begravelsen er fastsat, får elevens klasse en kortfattet mundtlig meddelelse om deltagelse i begravelsen.

I klassen får eleverne desuden en meddelelse på AULA om deltagelsen i begravelsen.

Kontaktlæreren/teamet taler på forhånd med klassen om, hvad der skal ske ved begravelsen - dette er vigtigt, hvad enten børnene skal deltage i begravelsen eller ej.

Kontaktlæreren/teamet sørger for at sende blomster til begravelsen fra klassen.

Ledelsen sender blomster fra skolen.

Det vil være godt, at så mange af eleverne som muligt kan være med til begravelsen, da det kan være af stor betydning for bearbejdningen af sorgen i den nærmeste tid. Dog er det væsentligt, at frivilligheden råder. Der må ikke øves noget pres.

TIDEN EFTER BEGRAVELSEN

Det kan have stor betydning for klassen, at den afdøde elevs stol og bord bliver stående i klasseværelset et stykke tid - sæt eventuelt lys og blomster på bordet. Der kan også være andre konkrete ting, der minder om vedkommende, som der kan tages vare på.

Det er en god ide at lade klassens elever skrive til afdøde elevs hjem.

Klassen kan besøge gravstedet (måske ved bestemte lejligheder).

Samtaler i klassen i tiden efter begravelsen, hvor man sætter ord på tanker og følelser i forbindelse med det skete, vil fortsat have stor betydning. Vær i den sammenhæng opmærksom på børnenes signaler, der fortæller, hvornår de er klar til at tale om det skete.

Ledelsen tager initiativ til, at teamet efter en kortere periode efter begravelsen samles og taler om, hvordan det går med klassen. Det er vigtigt, at klasselæreren får meget støtte og hjælp af kollegerne i hele forløbet.

I tilfælde af trafikuheld er det væsentligt, at politiet orienterer om det skete for at udrydde eventuelle forestillinger.

I tilfælde, hvor lærere er til stede ved en ulykke med dødelig udgang, skal ledelsen sørge for, at der efterfølgende tilbydes psykologhjælp.

Sorgreaktioner er forskellige
Sorgens fire stadier:

1. Chokfasen: Varer fra et øjeblik til nogle døgn
2. Reaktionsfasen: Kan vare i flere uger
3. Bearbejdningsfasen: Kan vare i over et år
4. Nyorienteringsfasen: Vil bestå hele tiden. Individet vil leve med et ar i sjælen, som aldrig forsvinder

Nogle "bearbejder" hurtigt sorgen efter dødsfaldet. Andre vil først få mærkbare reaktioner nogen tid efter. Forskellige udtryksformer vil være gældende fra gråd til latter.

Skyldfølelser er typiske udslag af sorgreaktioner hos børn og unge.

Hos børn forbindes skyldfølelsen ofte med, om de fortsat kan lege og have det sjovt. Både hos børn og teenagere forbindes den tit med "magisk tænkning": Døde hun, fordi jeg sagde, hun var dum? Døde han, fordi jeg gjorde noget grimt ved ham?

